

ESIN & CE4EUI – Houtskär, Finland

Deltagarinformation | 22–25 september 2026

Välkommen till Houtskär!

Vi ser fram emot att välkomna deltagare från öar och öorganisationer över hela Europa till Houtskär i den finska skärgården. Programmet kombinerar det gemensamma seminariet Clean Energy for EU Islands (CE4EUI) och ESIN, lokala besök och diskussioner, samt ESIN:s eget medlemsprogram och årsstämma.

Nedan hittar du programmet och praktisk information om din vistelse.

Tisdag 22 september

Deltagarna anländer till Houtskär under eftermiddagen. Se till att vi har korrekt ankomstinformation, särskilt om du anländer via Mossala eller Galtby.

Middag klockan 19:00

20:00 Öl på den lokala puben Sybarit

Efter middagen kan de som vill följa med oss på en informell kväll på den lokala puben.

Onsdag 23 september – Gemensamt CE4EUI & ESIN-seminarium

08:00–09:00 Frukost

09:00–09:30 Registrering

09:30–10:00 Deltagande incheckning

Var ligger din ö på Europas karta? Vilka är dina hållbarhetsutmaningar?

Vi börjar med en interaktiv session där deltagarna placerar sina öar i europeisk kontext och identifierar några av de hållbarhetsutmaningar de står inför.

Öppning av evenemanget klockan 10:00.

Martina Cannata, sekretariatet för ren energi för EU:s öar (CE4EUI)

Sandra Bergqvist, ordförande för Finlands ökommitté och ledamot av Finlands riksdag

Martina välkomnade alla och presenterade Camille och Alexis, som också är en del av sekretariatet. Hon introducerade dagens workshops. Camille kommer från Isle of Eigg på Skottlands nordkust. Alexis är från Grekland men arbetar på Samsö Energy Academy och i Bryssel. Både Camille och Alexis gav en kort presentation om sig själva och sin bakgrund.

Sandra gav en kort introduktion till Final Island-kommittén. Det finns många aktiviteter på Final Islands berörande skolor, bibliotek och arbetsplatser som är beroende av olika infrastrukturer och dess funktioner, vilket innebär särskilda utmaningar på öar utan

markanknytning. Kommittén är viktig för att förmedla öbornas behov och åsikter till parlamentet och se till att parlamentet tar dessa hänsyn i praktiken.

10:15 Turism som tjänar lokalsamhällen

Hur kan turismen bidra till lokala samhällen och långsiktig ohållbarhet istället för att bara öka antalet besökare?

Benjamin Donner presenterar Pargas som en unik östad och presenterar dess arbete om lokal utveckling, turism och Arkipelagsprogrammet. Benjamin Donner och Robin Reuter ger sedan perspektiv på Pargas som en ögruppskommun, följt av en närmare granskning av turism genom Habitability-ramverket och resultat från Pargas.

Sessionen innehåller också tidiga resultat från Danish Habitability-projektet om turism och lokal livskvalitet.

Benjamin beskrev Pargas som ett stort ögruppsområde med en befolkning på cirka 2 900. De har ett ögrupputvecklingsprogram som omfattar tillgänglighet, grundläggande tjänster, bostäder, lokal ekonomi, plats och miljö. Turism är ett verktyg, inte ett mål – målet är en starkare och hållbar plats. Minska skador för att stärka platsen. Välplanerad turism börjar med hållbar lokal utveckling (service, jobb, företag, tillgänglighet, inkomstskatt, attraktivitet). Det verkliga värdet är det som återstår när turister lämnar. Mät vad du får (euro som bor lokalt osv.), t.ex. 4–5-stjärniga kedjehotell får 51 % av den totala hotellinkomsten och lämnar inte EUR lokalt. Lokala hotell får 10 %, vilket betyder att endast cirka 10 % av hotellinkomsterna blir kvar lokalt. Turism är varken bra eller dåligt per definition. Det beror på hur man hanterar det.

Beboelighet och turism på Houtskär, Iniö, Korpo och Nagu. Befolkningen är 2 704, men många deltidboende, pendlare och besökare finns också på öarna, så hur många finns egentligen på öarna? Totalt cirka 9 000 personer per dag per år. De angivna besökarna/invånare varierar under året och kan vara upp till 150:1 under en dag under sommaren. Utmaningar är trafik-/transport-/färjekapacitet, trängsel och hur man hanterar och drar nytta av turism. Ett annat perspektiv på avfolkning: även deltidboende kan ge en annan bild av avfolkningen. En annan utmaning är säsongsvariation. Flera delsäsonger, istället för förlängd säsong, med olika aktiviteter på vår, sommar, höst och vinter kan vara fördelaktiga.

Föreningen av Danska Små Öar har genomfört ett beboelighetsprojekt på fyra öar enligt medmodell från Åbo universitet. En utmaning var att engagera öborna. Till slut blev det mycket bra med stort engagemang, inte minst från företag. Några exempel:

- i. Äldreboenden på Vendö har ökat befolkningen med återvändande äldre. Skapar arbetstillfällen för medelåldersbefolkningen.
- ii. ii) På Omö hjälper invånarna den lokala butiken att överleva och ökar dess omsättning med olika initiativ och aktiviteter.

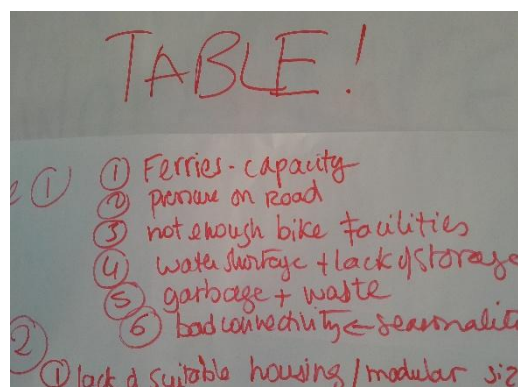
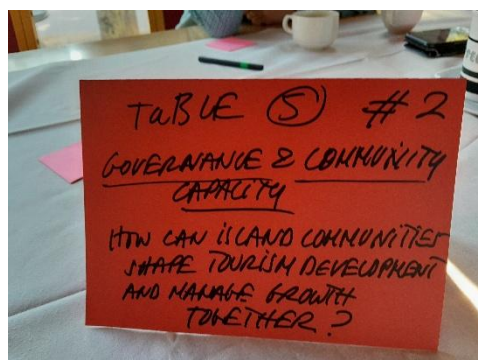
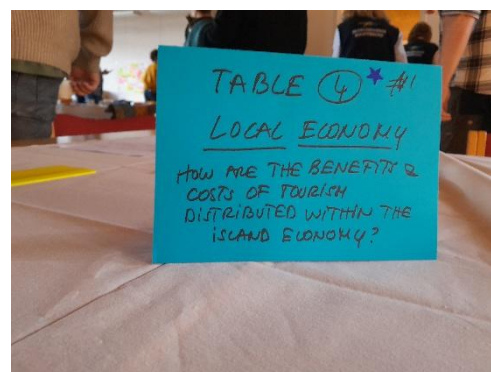
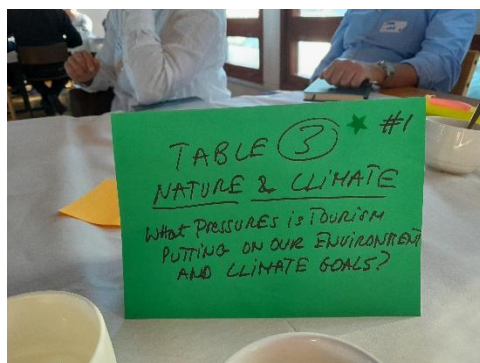
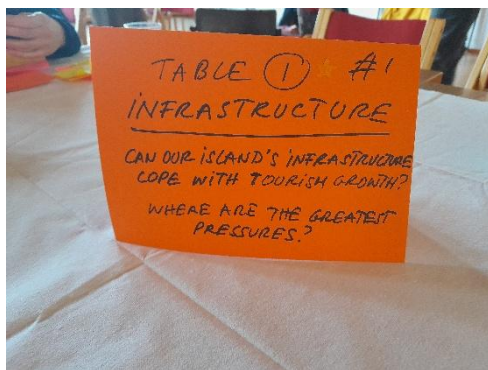
Turister möter ett levande samhälle och kan uppmuntras att flytta dit.

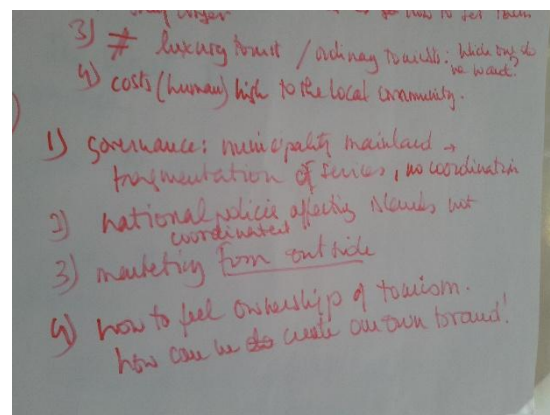
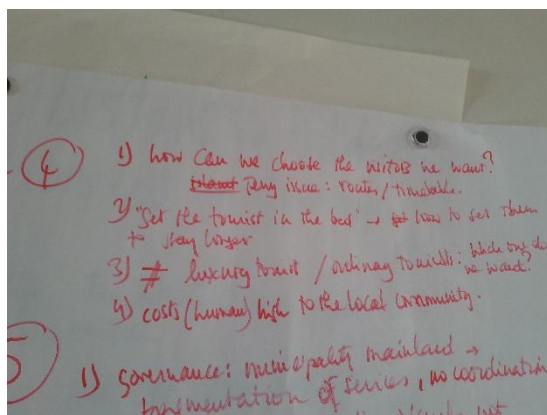
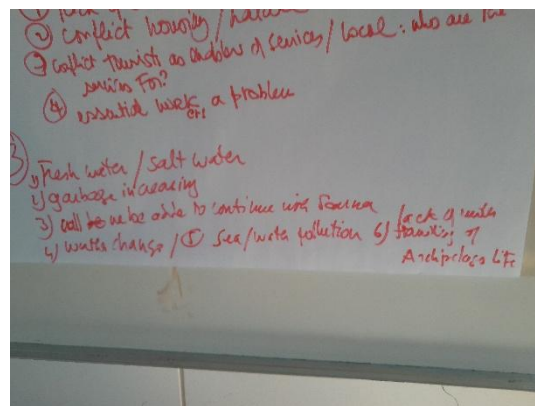
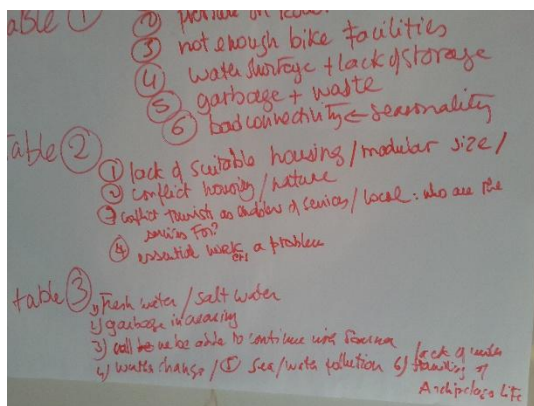
11:00–11:30 Kafferast

11:30–12:45 World Café Workshop 1 – Turismtillväxt vs. öresurser

En deltagande diskussion om turismens tillväxt, lokala resurser, samhällsbehov och öarnas bärkraft.

Workshopen delades in i 5 stationer. Deltagarna rörde sig mellan stationerna. Efter diskussion rapporterade rapportörerna från varje station. Frågorna vid varje station och svaren som formulerades i gruppdiskussionerna sammanfattas med bilderna nedan.

12:45–13:45 Lunch

13:45–14:45 World Café Workshop 2 – Hållbarhetsutmaningar

Deltagarna utforskar hållbarhetsutmaningar som ösamhällen står inför, identifierar gemensamma teman, skillnader och möjliga områden för framtida samarbete.

Samma fem stationer med följdfrågor att diskutera. Se bilder nedan.

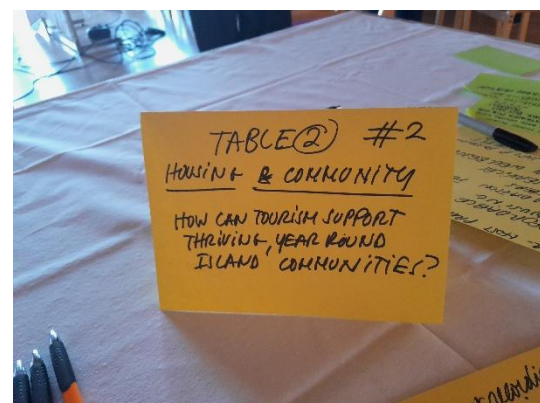
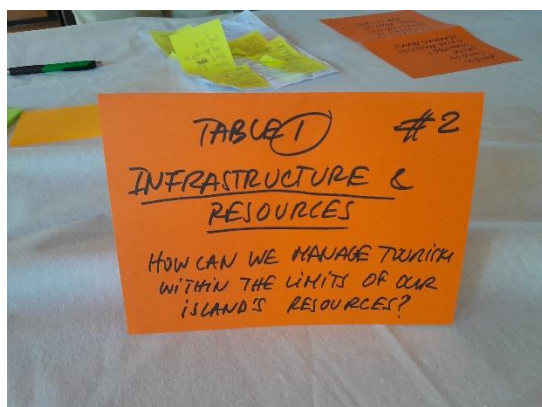

TABLE ③ #2
NATURE & CLIMATE
 HOW CAN TOURISM CONTRIBUTE
 TO PROTECTING ISLAND
 ENVIRONMENT & ADDRESSING
 CLIMATE CHANGE?

TABLE ④ #2
LOCAL ECONOMY & BENEFIT
 HOW CAN WE ENSURE THAT
 TOURISM CREATES LASTING
 BENEFIT FOR ISLAND
 COMMUNITIES?

TABLE ⑤ #2
GOVERNANCE & COMMUNITY CAPACITY
 HOW CAN ISLAND COMMUNITIES
 SHAPE TOURISM DEVELOPMENT
 AND MANAGE GROWTH
 TOGETHER?

table ①
 * no go for BIGGER, as this ^{encourages} too much traffic
 * half price in ^{winter} ~~summer~~, X3 in summer
 * 2 ^{ways} ~~tourists~~ = smaller pay in winter, larger in summer
 * encourage stays (penalty if not staying the night)
 * find support (€) if tourism enterprises offering winter activities

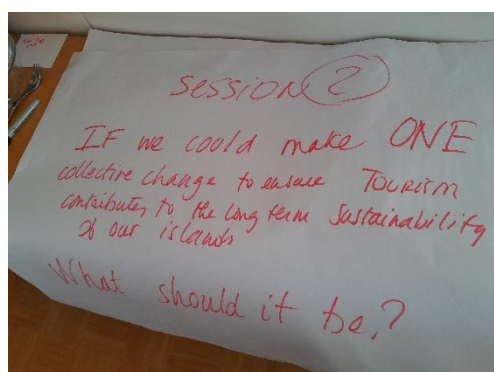
table 2
 * tax for tourists → services all year round.
 * no to all inclusive packages. spread the benefits
 * encourage all year round tourism → better quality of life for the island
 → sports / education
 cultural / activities
 diversification

table ③
 * fee for tourists that come to the island
 * use salt water for non-drinking usage
 * from free electricity
 * medical people to let the young company know & use
 and other professionals might be helpful in case
 by the police
 * educate visitors on island life
 * educate visitors to use local buses & learn a little
 to time table — less cars

table ④
 1) making it easier to the visitors to contribute
 volunteers
 2) identify helpers on the island that can be given
 ambassador.
 3) local actions: opening to visitors to become permanent
 residents
 discussion with home owners
 tourist tax → island assoc → services year around
 (summer +, winter --)
 island = people not just a tourist destination!
 network of contractors etc...
 island based suppliers

table ⑤
 2 categories/
 1) support from municipality
 2) support from legislation to support local
 providers
 3) tourist tax
 4) use funds to tourists
 5) allocate standing support to local island
 providing exhibitions
 create ownership of the island
Action plan → work together with local
 elected reps.
 → getting island voices heard by
 the officials

Slutligen nådde den sista avslutande frågan i workshoparna ingen tydlig slutsats.

14:45 Greening Ferry Transport i Finland

Ilmari Viljanen presenterar Finlands arbete för att minska utsläppen från färjetrafik, inklusive elektrifiering, energieffektivitet och andra utvecklingar inom hållbar transport i skärgårdar.

Skärgårdstrafik i Finland. Vägfärjor är en integrerad del av det allmänna vägnätet. Det finns 39 överfarter. 16 enligt schema och 20 utan schema går hela dagen runt. En isväg på vintern. 37 överfarter drivs på fullservice med deltjänstavtal och fartygen ägs av operatörerna, och 2 överfarter drivs med FTO-färjor. Det sker en förändring till längre kontrakt på cirka 20 år (tidigare 5–10 år). Elektrifiering införs där det är möjligt med återanvändning av gamla skrov, grön övergång görs så mycket som möjligt.

Pendling: Det finns 19 pendelfärjor (utan bilar) som trafikerar 140 öar med 750 invånare. Längre kontrakt möjliggör en mer miljövänlig omställning, till exempel ett nytt helt elektriskt fartyg på Povo-linjen. Utsläppen har minskat med -97 %, kostnaden minskar med -24%.

Vissa korta linjer (upp till 9) kan ersättas av broar, till exempel tre i Houtskärområdet.

Framtida utveckling: modernisering av färjetrafiken, nya fartyg förbättrar servicen, avgiftsinfrastruktur för avlägsna öar. Utsläppsfri färjedrift

15:15 Hälsningar från Archipelago Sea Biosphere Reserve

Katja Bonnevier

UNESCO:s biosfärreservat är lärandeplatser för hållbar utveckling. Det har också en kulturell sida. Det finns flera biosfärer och geoparkresurser som kan hittas i en internethubb (biodiversity.unesco.org).

15:20–15:45 Kaffepaus

15:45 paneldiskussion – Kan en avkarboniserad transportsektor vara en drivkraft för hållbar turism?

Diskussionen behandlar utvecklingen inom färje- och ötransporter över hela Europa och frågar sig om övergången till lågutsläppstransporter också kan stödja hållbar turism, starkare samhällen och mer motståndskraftiga ö-ekonomier.

Diskussionen, bland andra ämnen, fokuserade på elektrifiering av färjor samt de nationella myndigheternas ansvar och krav för denna övergångsprocess. Ett annat ämne var lagring av grön energi och behovet av åtgärder från nationella myndigheter även för detta ämne.

16:30 Deltagande utcheckning

Vi avslutar seminariet med att identifiera:

- *En idé att ta med hem,*
- *Ett potentiellt framtida samarbete,*
- *En handling att utforska.*

Deltagarna formulerade ett antal ord som inspiration, likheter, skillnader, förväntningar, kunskap, hopp, samarbete, samarbete, turistbehov, kommunikation etc.

17:00 Seminariet slutar

17:15 Valfri guidad promenad med Ulla Mattsson-Wiklen

Vandringen introducerar Houtskär och Näsby genom berättelser om lokal historia och ögruppsliv, inklusive maritima traditioner, emigration, ögruppens kvinnor, byggnader och människor.

Detta var en promenad förbi prästgården, kyrkan, motormuseet, båtmuseet och båtbyggnadsverkstaden i trä. Se bilder nedan.

Middag klockan 19:00

Till att börja med vill vi skapa en gemensam ötabell med bidrag från de deltagande länderna.

Ta gärna med en liten lokal specialitet från ditt land eller din ö att dela med dig av.

Det finska bidraget kommer att inkludera kräftor och snaps, inlagd fisk och andra lokala smaker.

Många intressanta maträtter serverades för smak, allt från bröd till sötsaker.

21:00 Bastu

Ta med baddräkten. Drycker kommer att finnas tillgängliga genom ett frivilligt kontantbidrag, så ta gärna med kontanter/mynt.

Torsdag 24 september – Houtskär och ESIN-programmet

08:00 Frukost

09:00 Gemensamt platsbesök i Houtskär

Bussavgång från campingplatsen. Besöket leds av Ulla Mattsson-Viklén.

Programmet inkluderar:

- *Houtskär byskola*
- *Livsmedelsbutiksmuseet i Björkö*
- *den lokala frivilliga brandkåren (FBK) och räddningsbåten*

Besöken ger en inblick i vardagslivet, tjänster, arv och beredskap i ett litet ösamhälle.

Med bussen besökte vi först Houtskär-skolan och träffade några unga elever och deras lärare. Skolan byggdes nybyggd 2022 och har idag 14 elever från årskurs 1 till 6, uppdelade i tre klasser 1-2, 3-4 och 5-6. Det är en modern skola med utmärkta faciliteter, bland annat en stor gymnastiksal för inomhusidrott (se bilder). Vi fick också möjlighet att prata med läraren och eleverna om deras utmaningar och fördelar.

Därefter fortsatte bussen till Björkö, en angränsande ö. Det fanns en 69 meter lång färjetransport mellan öarna som drevs av en linjefärja. På Björkö stannade vi för ett besök på det gamla lanthandelns museum. Den gamla lanthandeln i Björkö by, som var i drift 1953–1976, har nu blivit ett museum fullt av relevanta produkter från den tiden. Föremålen hittades förvarade på vinden av barnbarnen hos butiksägaren långt efter hans död, när huset stått tomt i många år. De bestämde sig för att göra ett museum av allt de hittade eftersom ingen av dem var intresserad av att bo i huset. Nära museet, ute till havs, kunde vi se toppen av en fiskodling (se bilder).

På vägen tillbaka stannade vi till vid Houtskärs frivilliga brandkår (FBK Houtskär) och kunde se deras station, fordon och utrustning. Vi hade också möjlighet att ställa frågor om stationens drift och jämföra dem med resurserna på våra egna öar.

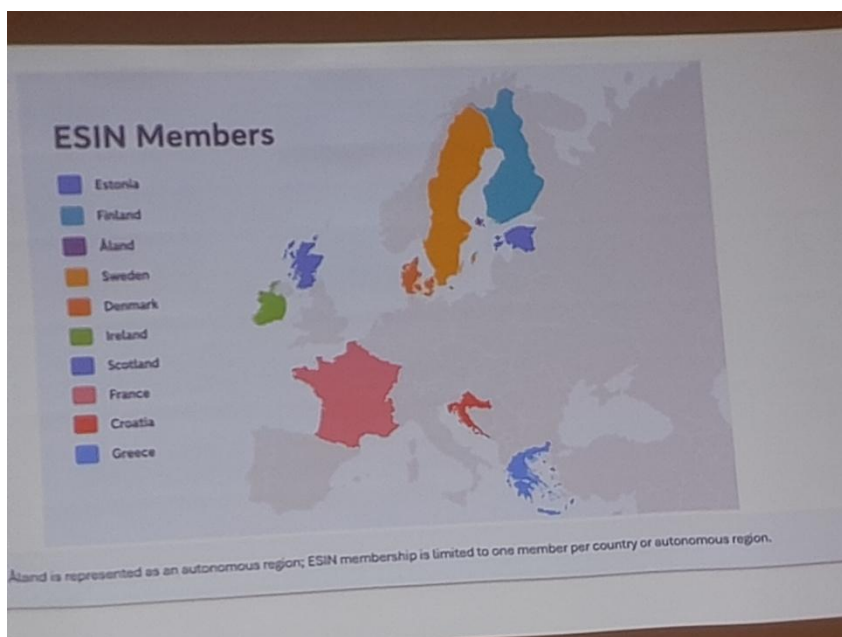

12:00 Lunch på Sybarit

13:00 Återgång till campingplatsen / CE4EUI-programmet avslutas

13:00 ESIN-program

13:15 Ö-frågor i Finland

Nina Söderlund, FÖSS, introducerar aktuella frågor kring öar och skärgårdar i Finland.

Nina presenterade FÖSS och det arbete de gör för slutarkipelagen och välkomnade alla deltagare. Färjekapaciteten ökar och är miljömässigt moderniserad för att möta kraven på minskade utsläpp.

FÖSS arbetar för en reviderad nationell arkipelagspolicy med hänsyn till nya utmaningar. De har många statistikuppgifter som stöder deras argument för ökad service för ögruppen. I vissa områden sker en migration från städer till landsbygd och kustområden, vilket ökar efterfrågan på mer service. En viktig uppgift är att göra beslutsfattarna medvetna om att de inte vet och är villiga att lära sig.

13:30 Vägen framåt: Att föra in ö-realiteter i europeisk politik

Hur kan verkligheten för ö- och ögruppsamhällen bättre speglas i europeisk politik – och hur kan ösamhällen stärka sin röst i EU:s beslutsfattande?

Diskussionen samlar perspektiv från europeisk politik och öorganisationer:

Anna-Maja Henriksson, ledamot av Europaparlamentet

Lotten Hjelm, Skärgårdarnas Riksförbund, Sverige

Nina Söderlund, FÖSS, Finland

Moderator: Ivan

Anna-Maja ersattes av en manlig kollega. Han gav först en kort presentation av sig själv och sin (och Anna-Majas ståndpunkt).

Tuuli påpekade skillnaden mellan den högre disussionsnivån och rotnivån på öarna. Och Lotten sade att öarna inte tas i beaktande i nationellt beslutsfattande. De kommande EU-diskussionerna om en öpolitik kan hjälpa så att Sverige får en ölag.

Talarna från öorganisationen påpekade problem för representanterna i EU-

parlamentet och de allmänna punkterna om hur parlamentet fungerar och kan stödja ön för att få varje land att ta itu med policyfrågan. Mycket få länder har en ö-lag eller en särskild ö-politik. EU:s initiativ kan möjligen bli en brytpunkt för införandet av nationella policyer eller lagar.

Ett annat ämne som togs upp var insamling av hushållsavfall och avfall. Det fungerar mycket olika på olika öar inom och mellan länder.

Sverige har ingen ö-politik eller lag. Eftersom vi har de flesta öar i världen är detta inte försvarbart, men det kan också vara en fördel. Sverige kan plocka alla bra delar och delar från andra länder och skapa en mycket bra policy eller lag för sig själva.

Generellt uppfyller öarna många miljökrav jämfört med stadsområden. Vi har bättre luftkvalitet, mindre föroreningar osv, så vi har framsteg som vi bör använda och dra nytta av och fokusera på våra utmaningar, t.ex. sjötransporter, infrastruktur för distribution av nödvändigheter och välfärdstjänster samt insamling av avfall med mera.

Talarna gav några personliga reflektioner från hemöarna, både problematiska och goda exempel.

Statiken kring öar varierar beroende på öns storlek och kan därför vara mycket missvisande. Detta har skapat olika oro i många länder. Detta kan gälla till exempel situationen mellan invånare/turister, behovet av samhällstjänst och välfärd.

Anna-Majas-Stand-in påpekade att det är viktigt för EU-parlamentariker att besöka ön och lära sig att det ofta inte är resavståndet utan snarare restiden som är den begränsande faktorn för öarnas kontakt med fastlandet, beslutsfattare och beslutsfattare och tvärtom.

15:00 Kaffepaus

15:30 ESIN-medlemsrundabord

Uppdateringar från ESIN:s medlemsländer.

Vänligen förbered EN SLIDE från ditt land som lyfter fram aktuella utvecklingar, utmaningar eller frågor som skulle vara användbara att dela med ESIN-nätverket. Varje land har ungefär fem minuter.

Sessionen inleddes med en presentation av en ny medlem i ESIN från Nederländerna. Holland har 5 bebodda öar, Dusch Waddenöarna. Öarna har 25 000 invånare. Öarna ligger i rad från nordost till sydväst utanför den nederländska kusten. De två sydligaste öarna ligger utanför IJsselmeermuren. Texel är den största ön med 13 000 invånare. Vlieland, 1 by, 1 200 invånare, bilfritt. Terschelling har 5 000

invånare, fin natur och kultur samt stark öidentitet. Ameland har 3 700 invånare. Schiermonnikoog har 930 invånare, 1 by, bilfritt och är en nationalpark.

De är olika öar, men delar samma verklighet: småskalig, isolering, beboelighetsproblem, brist på offentliga faciliteter, uppkoppling och energi. Varje ö tillhör olika kommuner och två provinser. Genom samarbete får de starkare inflytande för att t.ex. få större investeringar för utveckling. Samarbete har etablerats mellan den nationella regeringen, relevanta regioner, den trilaterala Vadehavsorganisationen och relevanta kommuner.

Nu för framtiden går de från 5 öar till ESIN, som förhoppningsvis kan ge mer stöd för att möta gemensamma utmaningar.

Sedan gjorde de närvarande medlemmarna sin presentation och hade svårt att hålla jämna tider.

Estland: Ö-frågor i västra Estlands ögrupp. Sex stora öar och många mindre öar. Lokal förvaltning. Vissa öar har egna kommuner med ansvar för t.ex. skola, sjukvård och äldreomsorg. Färjeförbindelse med moderna färjor med hybridmotorer (diesel, el).

Åland: I östra delen av Ålands fastland finns 7 öar med totalt 1 990 invånare. Störst är Vårdö med 459 invånare och minst är Kökar med 98 invånare. Flera färjelinjer förbinder öarna. Öorganisationen driver två större EU-finansierade projekt.

Sverige: Det finns 400 bebodda öar med 32 000 invånare. SRF är en ideell organisation som representerar dessa öar. Viktiga ämnen: Samarbete med Gotland, forskning med SNIR, trafik, ösakerhet, strandskydd, ölagstiftning, projekt.

Danmark: 27 öar utan broar, med färre än 1 200 invånare, alla tillhörande större kommuner. Behov av finansiering för gröna färjor, insamling av ödata och en nationell öpolitik.

Skottland: 43 organisationer för 93 öar. Många öar har öplaner. Fiskeindustrin är fortfarande viktig. Policies och organisationer ger öarna en stark bas.

Coratia: De har framgångsrika program för ekonomi och lagstiftning. Många öar är intresserade av att utveckla planer för sin egen energiomställning till mer grön energi.

Grekland: Har flera små öar med viktig turism som ibland orsakar problem med trängsel och överproduktion av avfall. De har lokala handlingsplaner för flera öar för hållbar utveckling. Elektrifiering med kablar från fastlandet är ett pågående projekt så allt fler öar kopplas till det ständigt utökade undervattensnätet. På många öar råder brist på färskvatten och olika projekt undersöker olika system för att producera färskvatten.

Irland: 5 öar med cirka 1 900 invånare. Befolkningen minskar alltmer. Detta är ett av de största problemen idag.

16:15 ESIN och vår egen strategi

En gemensam diskussion om ESIN:s framtida riktning, roll och prioriteringar.

På grund av tidsbrist från föregående session sköts denna session upp till ett senare tillfälle.

17:30 Programmet slutar

18:30 Festmiddag med musik

Kvällen innehåller reflektioner över ESIN:s historia, bidrag från tidigare ordförande Bengt Almqvist och middag tillsammans.

Här började middagen med en gemensam presentation av middagsprogrammet och hur det skulle förmedlas. Bengt gav en historisk översikt av ESIN:s utveckling från början. Middagen konsumerades. Efter det kom ett musikprogram med folkmusik. Efter det blev det en paus innan den moderna dansmusiken startade.

Fredag 25 september – ESIN:s årsmöte och avresa

08:00–09:30 Frukost

09:30 ESIN:s årsmöte

Se protokoll och mötesdokumentation.

11:00 ESIN:s styrelsemöte

11:30 Lunch

12:45 Avresa och besök i Korpoström

En charterbuss tog deltagarna från Näsby till Korpoström. Besöket inkluderade en introduktion till biosfärcentret, ett guidat besök till utställningen och Knattelab, och slutligen en möjlighet till diskussion och utbyte över kaffe och smörgåsar.

Efter Korpoström fortsätter deltagarna enligt sina researrangemang, antingen mot Åbo (ankomst till Åbo 18:30) eller vidare till Utö.

Innan du lämnar hemmet – kom ihåg

Var snäll och ta med:

- en liten lokal specialitet från ditt land/ö till onsdagens middag
- En baddräkt för bastun
- Lite kontanter/mynt till drycker
- **en bild per ESIN-medlemsland** för torsdagens medlemsrundabord

Se också till att arrangörerna har korrekt information om ankomst och avgång.

Vi ser fram emot att träffa dig i Houtskär!